

ПОЛІТИЧНЕ МИСЛЕННЯ ЯК МЕХАНІЗМ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Особливості політичної ідентичності як когнітивної системи насамперед пов'язані з мірою розвиненості політичного мислення (структура і зміст виявляються у процесах розв'язування політичних задач). Особливості, які його організують, регулюють є механізмами функціонування політичної ідентичності.

Ключові слова: політичне мислення; політична ідентичність; політична задача; етнонаціональні установки.

Постановка проблеми. Процеси глобалізації, технологізації діяльності, конструювання соціальної реальності, функціонування віртуального простору (кордони якого не співпадають з географічними кордонами держав, ареалами культур), розпад традиційної сфери політики (втрата урядами влади внаслідок так званих субполітик компаній, інформаційних центрів і т. п.) вимагають від сучасного політичного актора (людини, яка включена у сферу політики) вироблення нових зовнішніх і внутрішніх засобів і способів орієнтації (постановки різного роду задач щодо управління й ефективного співіснування), пошуку новітніх ідентитетів у сучасному світі, зокрема у трансформованні політичної ідентичності особистості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ідентичність трактують як здатність людини сприймати власну поведінку і життя як єдине ціле, виокремлюючи при цьому усвідомлену та неусвідомлену ідентичності. Співвідношення між соціальною детермінацією та самодетермінацією особистості вчені пов'язують з її здатністю до реагування на соціальну значущість ситуації (у своїй власній унікальній спосіб). З одного боку, соціум визначає ідентичність людини (задаючи норми, закони її існування), а з іншого – особа творить своє власне оточення у виборі цілей, цінностей, потреб [9].

Трактуючи ідентичність як когнітивну систему, що виконує регулятивну функцію у конкретно створених умовах, дослідники говорять про особистісну (як сукупність фізичних, інтелектуальних, моральних рис)

та соціальну (сума окремих ідентичностей, яка визначає належність особи до різних соціальних категорій) ідентичності [11].

Політична ідентичність як вид соціальної (на груповому та масовому рівнях) та особистісної (на рівні окремої особистості) ідентичностей у широкому трактуванні поняття, є результатом процесу ідентифікації політичного актора (індивідуального, групового) із суспільно-політичними, громадянськими, культурно-історичними, етнонаціональними, ідеологічними і т. п. контекстами, дискурсами. Це визначає готовність особистості до здійснення відповідних нормативів та ідеалів значущої суспільно-політичної спільноти. Від ідентифікації з певною групою залежить образ Я актора, що складає його цілісну структуру як підсумкове уявлення про себе [6].

Ідентичність, зазвичай, досліджують як складову свідомості, самосвідомості, образу Я, «Я-концепції» переважно, вживаючи ці поняття як синоніми [6; 8]. Більш точно характеризуючи міру усвідомленості/неусвідомленості особистістю діапазону видів своїх ідентичностей, вчені говорять про так звану усвідомлену (результат аналізу особою того, наскільки її поведінка відповідає наявним соціально-політичним еталонам, зразкам, нормативам тощо) та неусвідомлену (комплекс очікувань, які засвоюються та формуються в актора у процесі його взаємодії із соціальною/політичною групою, тобто йдеться про соціально-політичні цінності, ідеологічні орієнтації, постави (за В. О. Васютинським), настанови (за М. М. Слюсаревським), настрої, вподобання,

типові способи комунікації та ін.) ідентичності.

Відомо, що у процесі політичної участі існує більша чи менша вираженість співвідношення раціональної та ірраціональної складових політичної психіки. Прихильники теорії раціонального вибору вважають, що люди раціонально зважують зиски та втрати від здійснюваного політичного вибору, або ж електоральна поведінка набуває емоційної експресивності. Вчені з'ясували, що результати виборів, насамперед, залежать від групової лояльності та партійної ідентичності, а не від раціональної позиції виборця. Ірраціональна складова полягає в тому, що під час прийняття рішення у ситуації невизначеності вибір актора визначається не стільки усвідомленими політичними вподобаннями, скільки приналежністю до великих соціальних груп (етнічних, релігійних, станових).

Особи, які ідентифікують себе з різними соціальними та політичними групами по-різному сприймають, інтерпретують та розуміють події суспільства, оскільки ідентифікація детермінується різними засадами категоризації (особистісними, дискурсивними, контекстуальними, ситуаційними та ін.). Саме тому, особливості політичної ідентичності як когнітивної системи можна розкрити через політичне мислення як її системотвірної складової.

Мета статті розкрити особливості політичного мислення як механізму функціонування політичної ідентичності.

Методи дослідження. Дослідно-експериментальна робота проводилася протягом 2019/2020 рр. Всього у дослідженні взяло участь 200 осіб віком від 19 до 23 років. Серед них студенти вищих навчальних закладів України. Виокремлено дві групи респондентів. Таким чином, представлено учасників різних видів політичної діяльності, а саме: а) учіннева політична діяльність (студенти-політологи) – група Гсп; б) безпосередня активна політична участь непрофесійних акторів (студенти-активісти – група Гса). Вважається, що політичне мислення виникає лише в тій ситуації, суб'єктом, безпосереднім конструктором та учасником якої є сам актор. Досліджувана політична

діяльність мала характер політичної діяльності студента чи учасника політичних подій відповідно.

Спостереження використано як метод збирання даних та як методика [5, 349-360]. Також використано методику «Шкала етнонаціональних установок» (О. Є. Хухлаєв, І. М. Кузнецов, Н. В. Ткаченко), засобами якої досліджено атитюди ставлення до феномену національності/етнічності. Йдеться про чотири шкали, (що відповідають етнонаціональним установкам): націоналістичні, патріотичні, нейтральні, негативістські.

Виклад основного матеріалу. Будучи умовою сталості людського буття і засобом саморозвитку людини, виявляються особливості та динаміка становлення ідентичності особистості, процеси її втілення в конкретних контекстах політики. Міра залученості до політики актора (а отже, й вияву його політичної ідентичності) пов'язувалася з предметною, поняттєвою орієнтацією політичного мислення. Дослідження в такому напрямі дало змогу розкрити структуру і зміст політичного мислення у процесах розв'язування політичних задач; виявити ті особливості, які його організують і регулюють та є механізмами функціонування політичної ідентичності.

Міра перейнятості, залученості актора до політичної діяльності (а отже, й проявленості його політичної ідентичності) визначається мірою політизації його мислення. Таке політизоване мислення, вивершуючись над усіма іншими проявами мисленнєвої активності, може функціонувати як метамислення, зумовлюючи життєдіяльність людини в цілому, як здатність актора до побудови ментальної моделі суспільно-політичної дійсності.

Генеза політичної діяльності зумовлює той факт, що категоріями політичного мислення можуть бути будь-які категорії з інших сфер існування соціуму – мораль, релігія, наука, право, економіка. Природа політичного мислення пов'язана з володарюванням, з боротьбою за статуси та ресурси соціуму (як провідним принципом), а отже, торкається проблем, які за всієї їхньої гостроти й соціальної значущості, виражені в абстрактних поняттях.

Політичний пересічний актор, послуговуючись абстрактними поняттями, не може їх перевірити особистим досвідом, і тому стає заручником безсвідомих фантазій, які спотворюють дійсність [2; 3].

Предметність (а далі - й поняттєвість) політичного мислення, насамперед пов'язана з відповідною культурою суспільства. Відбиваючи найтиповіші ознаки, які характеризують політичну свідомість і поведінку громадян певного соціуму, політична культура визначає тип світосприйняття, своєрідний колективний світогляд соціуму та окремих його членів. Зазвичай специфіка культури соціуму впливає на те, що саме його представники будуть вважати подібним (а далі – й ідентичним), а що відмінним, оскільки об'єднання речей засобами категорій еквівалентності дає класифікаційні групи, які дозволяють суспільству й особі виокремлювати і розчленувати світ на одиниці. Судження про еквівалентність перетворюється, таким чином, на оречевлений погляд на світ, властивий певній культурі [1].

Реалізація мислення залежить від того, на що воно спрямоване як на предмет. Цей процес спрямування та ідентифікування відбувається на різних рівнях: раціонально-пізнавальному та емоційно-ірраціональному. Лише певний зміст може бути асимільований людиною, саме той, який відповідає «пізнавальній структурі» (за Ж. Піаже) актора на даний момент його розвитку. «Інтелектуальні інтенції є особливими суб'єктивними станами (станами спрямованості розуму на предмет), – зазначає М. Холодна, – які за своїми механізмами є продуктами еволюції індивідуального ментального досвіду, а за формою вираження – такими, що невизначено переживаються й водночас є стійкими почуваннями». Тобто є механізмами реалізації індивідуально-психологічних основ зняття суперечностей у процесі орієнтування людини в умовах множинності альтернатив, визначеності стосовно певного предметного матеріалу» [7, 215].

Сутність ідентифікації полягає в самокатегоризації суб'єкта та ототожненні його з різними соціальними спільнотами, соціальними цінностями. Ідентифікація є внутрішньо суперечливим психічним

процесом та має щонайменше дві мисленнєві дії (ототожнення та розрізнення), які мають симультанно-сукцесивний зв'язок. Персональна політична ідентифікація може існувати як: а) пряме емоційне ототожнення та уподібнення; б) зарахування себе до певної номінальної (вікової, статевої, етнічної, гендерної тощо) і/або реальної політичної групи. Політика містить чимало контекстів групової належності, а саме: національної, класової, станової, субкультурної, етнічної, професійної та ін. Залученість особистості до соціально-політичних груп зумовлює виконання нею відповідних ролей, що можливе на трьох рівнях ідентичності: макро- (участь у соціальних рухах); мезо- (міжгрупові та внутрішньогрупові стосунки); мікрорівень (розуміння мотиваційних процесів самоповаги, самоефективності та автентичності). В реальному житті зазначені групова, рольова та особистісна ідентичності можуть частково перетинатися й ототожнюватися.

Масштаб політичного мислення й діяльності актора відбивається у діапазоні виконуваних ним соціально-політичних ролей, що розкрито в рольових теоріях політики [10]. Йдеться про політичні ролі громадянина, виборця, активіста, президента тощо, які виконує актор. Будучи включеним до субсистем політичного середовища (якими є громадські, політичні об'єднання людей), він стає причетним до здійснення легітимації або делегітимації політичної влади.

Для кожної з виокремлених груп досліджуваних політичні задачі виявилися по-різному значущими. (Значущою є така задача, яка для актора є віднесеною, ціннісно, особистісно значущою, відповідає його здібностям, що супроводжується позитивним емоційним настроєм, і, здебільшого, досліджувані показували за ними найкращі результати). Це пов'язано з видом політичної діяльності, яку виконують досліджувані: а) навчальна діяльність студентів-політологів, для яких предмет політики є найбільш релевантним, а отже, й політичні задачі більше зрозумілими, прийнятними; в) для студентів інших спеціальностей (механіка, математика, психологія та ін.) – політика є практикою громадянського волевиявлення. Тобто у групі Гсп політичне мислення існує як

процес становлення майбутнього професійного політичного мислення; в інших акторів — як буденне непрофесійне політичне мислення пересічного учасника політичних подій. Йдеться про особливості типів політичного мислення (потенційно професійне, непрофесійне/буденне) та змісту і зв'язків з ним етнонаціональних установок. За параметром етнонаціональних установок усі досліджувані розділилися на чотири групи (результати у %): націоналістичні (12); патріотичні (36); нейтральні (36); негативістські (16).

У ході проведення дисперсійного аналізу ANOVA за критерієм Левіна та попарною перевіркою груп досліджуваних за допомогою t-критерію Стьюдента виявлено істотні відмінності між групами за методикою «Шкала етнонаціональних установок» та індикаторами здійснюваного ними політичного мислення, а саме: теоретичні узагальнення ($F = 3,009$; $p < 0,01$); постановка задачі ($F = 4,002$; $p < 0,01$); рішення про відповідність задуму умовам задачі ($F = 3,02$; $p < 0,01$); суб'єктивні системи смислів ($F = 1,897$; $p < 0,01$); нормативні смисли ($F = 2,634$; $p < 0,05$); особистісний смисл ($F = 0,915$; $p < 0,01$); формування смислів об'єктів на основі суб'єктивних значень ($F = 5,441$; $p < 0,01$); формування суб'єктивних значень на основі смислів ($F = 4,601$; $p < 0,01$); досвід ($F = 0,691$; $p < 0,01$); перенесення знань і вмінь в інші умови, сфери ($F = 2,375$; $p < 0,01$); предметність знань і вмінь ($F = 2,952$; $p < 0,01$); спрямованість на себе ($F = 2,163$; $p < 0,01$); формулювання наслідків ($F = 1,242$; $p < 0,01$); спрямованість на оптимальний розв'язок ($F = 1,843$; $p < 0,01$); спрямованість на інших ($F = 3,236$; $p < 0,01$); використання знань ($F = 0,227$; $p < 0,01$); норми-ідеали ($F = 3,711$; $p < 0,01$); раціональність ($F = 1,002$; $p < 0,01$); ситуаційність ($F = 4,112$; $p < 0,01$); популістичність ($F = 4,742$; $p < 0,01$).

Отже, відмінності, виявлено:

а) в теоретичних узагальненнях ($F = 3,009$; $p < 0,01$), які свідчать (етнонаціональні установки мають різну міру вираженості і складають таку ієрархію: нейтральні ($M = 3,64$), негативістські ($M = 2,79$), патріотичні ($M = 1,67$), націоналістичні ($M = 0,45$)) про переважно толерантне та нейтрально-негативне ставлення до політики;

б) у постановці задачі (щодо етнонаціональних установок мають: негативістські ($M = 4,79$), патріотичні ($M = 2,67$), нейтральні ($M = 2,64$), націоналістичні ($M = 1,05$)) йдеться про негативно-патріотичне ставлення молоді до політики;

в) у рішеннях про відповідність задуму умовам задачі (етнонаціональні установки: нейтральні ($M = 3,01$), негативістські ($M = 2,92$), патріотичні ($M = 1,84$), націоналістичні ($M = 1,05$)) йдеться про переважно нейтрально-негативне ставлення до політики;

г) у суб'єктивних системах смислів, що дає змогу більш точно розкрити зміст етнонаціональних установок (нейтральні ($M = 4,14$), патріотичні ($M = 2,79$), негативістські ($M = 2,67$), націоналістичні ($M = 2,45$)). Така переважна толерантність сучасної молоді, можливо, пов'язана з бажаним сприйманням актором значущої для нього політичної спільноти, що зумовлено інколи, навіть суб'єктивно-ілюзорною взаємодією з нею. З одного боку, актор цінує ту суспільно-політичну спільноту, до якої він належить, а з іншого — пошановує себе, усвідомлюючи належність (можливо, лише уявну) саме до цієї, ним обраної спільноти, (що може підвищувати його самооцінку тощо);

д) у нормативних смислах (етнонаціональні установки: патріотичні ($M = 1,79$), нейтральні ($M = 1,64$), негативістські ($M = 1,67$), націоналістичні ($M = 1,45$)) виявлено слабку вираженість та диференційованість етнонаціональних установок, що свідчить про проблеми в існуванні нормативних смислів у молоді, які мають задаватися державною ідеологією, суспільно-значущими ідеями, цілями тощо;

е) в особистісних смислах (пов'язані з такою послідовністю етнонаціональних установок: негативістські ($M = 3,64$), нейтральні ($M = 3,64$), патріотичні ($M = 1,82$), націоналістичні ($M = 1,49$)) існує, так звана, полярність між негативістсько-нейтральними та патріотично-націоналістичними установками. Це може свідчити про можливу конфліктність та динамічність особистісних смислів акторів, що підтверджують і відмінності у формуванні смислів об'єктів на основі суб'єктивних значень, які мають подібний розподіл в ієрархії етнонаціональних установок;

є) у формуванні суб'єктивних значень на основі смислів (повторюють послідовність етнонаціональних установок щодо суб'єктивних систем смислів, хоча й з меншою вираженістю: нейтральні (M = 2,14), патріотичні (M = 2,02), негативістські (M = 1,61), націоналістичні (M = 1,49)), що свідчить про нейтрально-патріотичне переживання молоддю своєї політичної дійсності;

ж) у досвіді, які пов'язані з такою послідовністю етнонаціональних установок: негативістські (M = 2,64), патріотичні (M = 1,82), нейтральні (M = 1,64), націоналістичні (M = 1,59), що свідчить про слабку диференціацію та вираженість етнонаціональних ідентитетів, які пов'язані з безпосереднім суспільно-політичним досвідом акторів;

з) у перенесенні знань і вмінь в інші умови, сфери (етнонаціональні установки мають таку послідовність: негативістські (M = 3,71), нейтральні (M = 2,94), патріотичні (M = 2,75), націоналістичні (M = 0,34)), що свідчить про суперечливості у переживаннях політичного сьогодення молоддю, здебільшого їхньою невдоволеністю наявним політичним станом соціуму;

и) у предметності знань і вмінь щодо етнонаціональних установок (які мають таку ієрархію: нейтральні (M = 4,94), негативістські (M = 3,34), патріотичні (M = 3,71), націоналістичні (M = 2,35)), що свідчить про сформованість інформаційного дискурсу, знанневого контексту, яким неодмінно послуговуються актори у своїй політичній поведінці. Що підтверджується й ієрархією та мірою вираженості етнонаціональних установок у відмінностях щодо спрямованостей на себе;

і) у формулюванні наслідків щодо етнонаціональних установок (які мають таку ієрархію: негативістські (M = 4,02), нейтральні (M = 3,98), патріотичні (M = 3,44), націоналістичні (M = 3,02)), що свідчить про усвідомленість акторами своїх суспільно-політичних переконань та поглядів. У поєднанні з попередніми показниками, це свідчить про наявну у них потенційну можливість відстоювати свої політичні погляди;

ї) у спрямованостях на оптимальність у розв'язуванні політичних задач щодо етнонаціональних установок (нейтральні (M

= 1,95), негативістські (M = 1,34), патріотичні (M = 0,76), націоналістичні (M = 0,54)), що свідчить про слабку їхню вираженість. Це, можливо пов'язане й подібним розділом установок за параметрами раціональності, використання знань, що в цілому характеризує акторів, як таких суб'єктів політики, що знаходяться на початкових етапах свого політичного становлення;

й) у спрямованостях на інших, орієнтаціях або наявності норм-ідеалів, ситуаційності, популістичності мають подібний розподіл в ієрархії етнонаціональних установок, а саме: нейтральні, негативістські, патріотичні націоналістичні.

Це підтверджується й особливостями перебігу процесу політичного мислення при розв'язуванні політичних задач (за результатами факторного аналізу). Зокрема, наявна інтелектуальна готовність до розв'язання всіх експериментальних задач мала прояв у буденності (,311) і популістичності (,688) у групі Гса. У потенційно-професійному мисленні групи Гсп норми-ідеали (,718) та орієнтації на норми-стандарти (,766) є визначальними, але навантажують фактор «популістичність». Характерним є формулювання наслідків, проте останні є стереотипно й ідеально зумовленими, що в цілому призводило до хибного розуміння задачної ситуації. У групі Гсп досліджувані намагалися перенести теоретичні суспільно-політичні знання в інші (практичні) умови (,643), використовуючи знання з інших суміжних діяльностей (навчальної, громадської та ін.).

Політичний актор завжди знаходиться в складно організованому середовищі послідовників, опонентів та ін. суспільно-політичних груп, учасником яких він є реально й номінально, прямо й опосередковано. Його значущі ідентифікації відіграють визначальну роль у тому, з якими саме ідентитетами, цінностями та нормами поведінки особа вважає за потрібне солідаризуватися.

Результатом процесу політичної ідентифікації є становлення особистісної ідентичності як здатності актора залишатися самим собою у мінливих суспільно-політичних контекстах, як його властивості. Політична ідентичність як результат, до

якого особа дійшла у процесі суспільно-політичної ідентифікації є відчуттям, переживанням належності до конкретної спільноти, залученості до відповідної соціально-політичної страти, субкультури і т. ін., є результатом розвиненості/нерозвиненості політичного мислення актора.

Висновки. Отже, переважно у домінуючих жанрах політики, змістах віртуального та предметно-практичного, соціально-політичного середовищ актором здійснюється соціально-політична категоризація світу, відбувається процес соціальної й політичної ідентифікації. Соціальна ідентичність як сукупність всіх соціальних ідентифікацій, що використовуються особою при власному

самовизначенні (за Г. Теджфелом) є підґрунтям для формування політичної ідентичності. Види самоідентифікацій дають можливість зрозуміти процесуальність становлення Я-людини, з'ясувати в ній стале та унікальне. Одним з видів ідентифікації є самоідентифікація актора з політичними групами, ситуаціями, контекстами і т. п. Проте безліч складних, незвичних, інших суспільно-політичних ситуацій так і не стають предметом його рефлексії (й політичної рефлексії зокрема), з огляду на різні обставини — від відсутності ідентичності внаслідок незрозумілої семантики чи навіть знакової системи, в якій політична проблемність сформульована до невідомих способів їх долання. Це й стане предметом наших подальших пошуків.

Список використаних джерел

1. Брунер Дж. Психология познания. За пределами непосредственной информации / Дж. Брунер. – М.: Прогресс, 1977. – 413 с.
2. Вебер М. Избранные произведения / М. Вебер. – М. : Прогресс, 1990. – 808 с.
3. Лебон Г. Психология социализма / Г. Лебон. – СПб.: Макет, 1995. – 544 с.
4. Мерлин В. С. Психология индивидуальности / В. С. Мерлин. – М. : Институт практической психологии, Воронеж : НПО «МОДЭК», 1996. – 448 с.
5. Траверсе Т. М. Психология політичного мислення : монографія / Т. М. Траверсе. – К. : Парлам. вид-во, 2015. – 416 с.
6. Титаренко Т. М. Сучасна психологія особистості / Т. М. Титаренко. – К.: Марич, 2009. – 232 с. – (серія «Психологічний інструментарій»).
7. Холодная М. А. Психология интеллекта: парадоксы исследования / М. А. Холодная. — М. — Томск, 1997. — С. 215.
8. Шевченко О. В. Національна ідентифікація у становлення Я-образу особистості: автореферат дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07 / О. В. Шевченко. – К., 2006. – 20 с.
9. Mead G. H. Mind, self and Society / G. H. Mead. – Chicago: The Univ. Of Chicago, 1976.
10. Verba S. Participation in America: Political Democracy and Social Equality / S. Verba, N. Nie. - N.-Y., 1972. – 336 p.
11. Tajfel H. Social identity and intergroup relations / H. Tajfel. – Cambridge Yniv. Press, 1982.

References

1. Bruner Dzh. (1977) Psikhologiya poznaniya. Za predelami neposredstvennoy informatsii [Psychology of cognition. Beyond immediate information]. M. : Progress, 413 (in Russia).
2. Veber M. (1990) Izbrannye proizvedeniya [Selected works]. M. : Progress, 808 (in Russia).
3. Lebon G. (1995) Psikhologiya sotsializma [Psychology of socialism]. SPb. , 544 (in Russia).
4. Merlin V. S. (1996) Psikhologiya individualnosti [Psychology of personality]. M.: Izdatelstvo «Institut prakticheskoy psikhologii», Voronezh : NPO «MODEK», 448 (in Russia).
5. Traverse T. M. (2015) Psy`xologiya polity`chnogo my`sleniya : monografiya [The psychology of political thinking]. K. : Parlam. vy`d-vo, 416 (in Ukrainian).
6. Ty`tarenko T. M. (2009) Suchacna psy`xologiya osoby`stosti [Modern personality psychologi]. K.: Mary`ch, 232 (in Ukrainian).
7. Kholodnaya M. A. (1997) Psikhologiya intellekta: paradoksy issledovaniya [The psychology of intelligence: paradoxes of research]. M.Tomsk, 215 (in Russia).
8. Shevchenko O. V. (2006) Nacional`na identy`fikaciya u stanovlennya Ya-obrazu osoby`stosti: avtoreferat dy`s. ... kand. psy`xol. nauk : 19.00.07. K., 2006. 20 (in Ukrainian).
9. Mead G. H. (1976) Mind, self and Society. Chicago: The Univ. Of Chicago (in USA).
10. Verba S., Nie N. (1972) Participation in America: Political Democracy and Social Equality. N.-Y., (in USA).
11. Tajfel H. (1982) Social identity and intergroup relations. Cambridge Yniv. Press, (Great Britain)

Резюме

Траверсе Т. М. доктор психологічних наук, доцент,
Київський Національний університет імені Тараса Шевченка

**ПОЛИТИЧЕСКОЕ МЫШЛЕНИЕ КАК МЕХАНИЗМ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ
ПОЛИТИЧЕСКОЙ ИДЕНТИЧНОСТИ**

Особенности политической идентичности как когнитивной системы в первую очередь связаны со степенью развитости политического мышления (структура и содержание проявляются в процессах решения политических задач). Особенности, которые его организуют, регулируют являются механизмами функционирования политической идентичности.

Ключевые слова: политическое мышление; политическая идентичность; политическая задача; этнонациональные установки.

Summary

Traverse T. M. doctor of psychological sciences,
docent Taras Shevchenko National University of Kyiv

**POLITICAL THINKING AS MECHANISMS OF FUNCTIONING
OF POLITICAL IDENTITY**

Introduction. *Individuals who identify themselves with different social and political groups perceive, interpret and understand the events of society in different ways, since identification is determined by different principles of categorization, with different meanings and degrees of significance. That is why the features of political identity as a cognitive system can be revealed through political thinking as its system-forming component.*

Purpose - *to reveal the features of political thinking as a mechanism for the functioning of political identity.*

Methods. *The research was conducted during the 2019/2020. A total of 200 people, aged 19 to 23, took part in the study. Among them are students of higher educational institutions of Ukraine. Two groups of respondents were chosen depending on the type of political activity they perform. The observation was used as a method of data collection and as a technique. The methodology "Scale of ethnonational attitudes" (O. Khukhlaev, I. Kuznetsov, N. Tkachenko) and methods of mathematical and statistical data processing (Analysis of variance, Factor analysis, Student's t-test) were also used.*

Originality. *The structure and content of in the process of solving political problems are considered. The features that organize and regulate political thinking are revealed as the mechanisms of the functioning of political identity.*

The degree of involvement of the actor in political activity and the manifestation of his political identity is determined by the degree of politicization of his thinking. The features of the functioning of political thinking as a mechanism of political identity are following: a) in theoretical generalizations, in decisions about the conformity of an idea to the conditions of the problem, ethnonational attitudes have a predominantly tolerant and neutral-negative load; b) differences in subjective systems of meanings indicate the predominant tolerance of youth; c) in the normative sense, there is a weak expression and differentiation of ethnonational attitudes; d) the so-called polarity between negativistic-neutral and patriotic-nationalist attitudes indicates the conflict and dynamism of the personal meanings of the actors (which is also confirmed by the differences in the formation of the meanings of objects based on subjective values); e) differences in the formation of subjective values on the basis of meanings repeat the hierarchy of ethnonational attitudes in terms of subjective systems of meanings, although less expressed, which indicates the neutral-patriotic experience of young people of their political reality.

Conclusion. *The actor performs the socio-political categorization of the world mostly in the dominant types of political activity. In this way, the process of social, political identification takes place, where political identity is a set of existing social identifications and self-identification of the political actor.*

Keywords: *political thinking; political identity; political task; ethnonational attitudes.*